

Versterken MKB en Ondernemerschap

Ondernemen in Overijssel
mei 2018

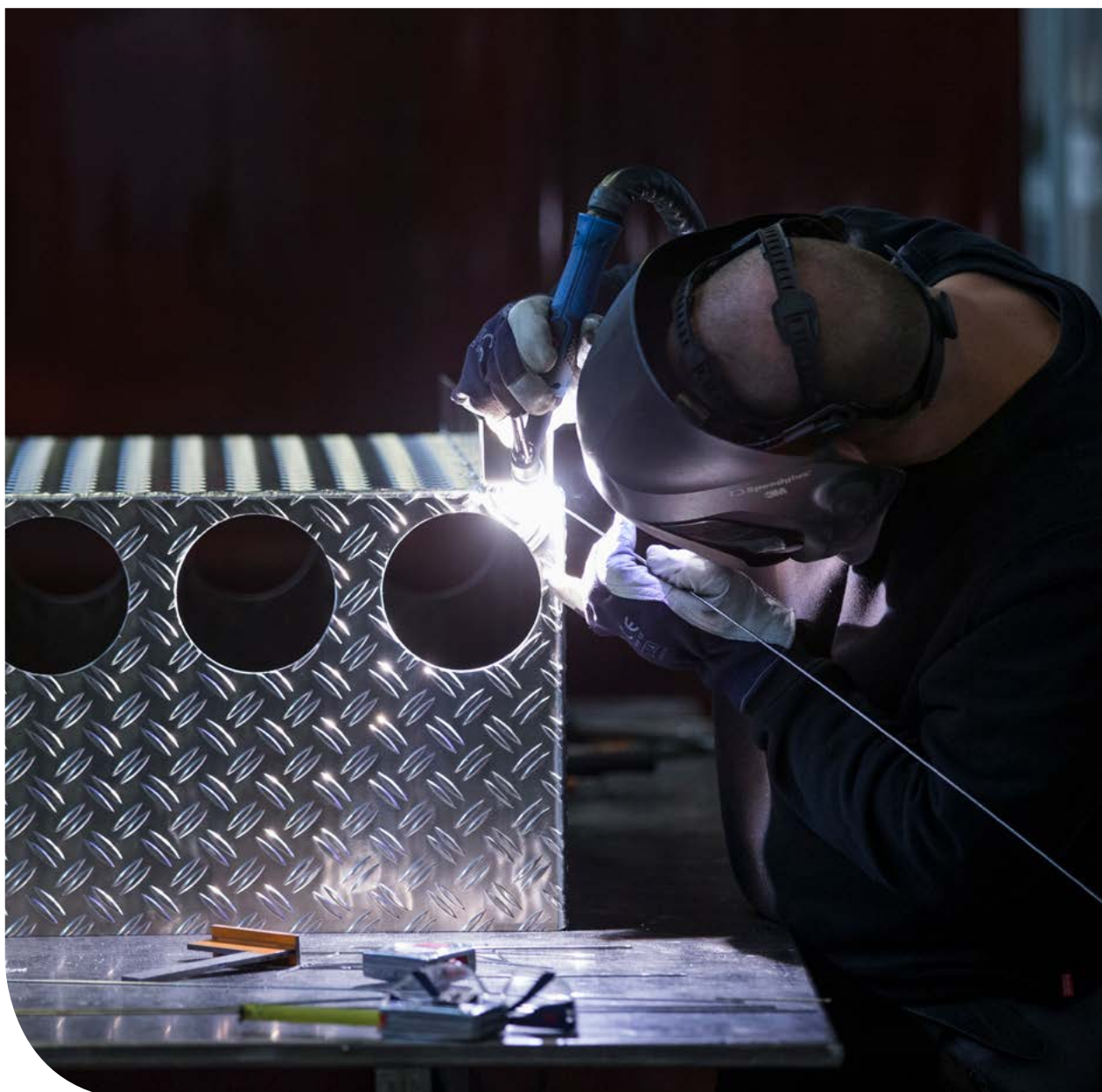

Sterk ondernemerschap!

Sterk ondernemerschap is de basis voor innovatie, groei en een krachtige (inter)nationale concurrentiepositie. Het is goed voor de regionale economie en het levert banen op voor nu en in de toekomst. De provincie Overijssel investeert daarom in de Overijsselse MKB'er met het programma 'Versterken MKB en Ondernemerschap'. Met diverse actielijnen binnen dit programma is er specifieke ondersteuning voor familiebedrijven, ZP'ers, sociale ondernemingen en snel groeiende bedrijven om hen te helpen met het ondernemerschap.

Werk in uitvoering, tijd voor een update

Het programma is in overleg met de ondernemers tot stand gekomen. Ook in de uitvoering blijft er nauw contact, zodat we gezamenlijk het Overijsselse ondernemersklimaat blijven optimaliseren. We zijn inmiddels bijna twee jaar met elkaar onderweg, een goed moment voor een update. Waar staan we nu, wat hebben we behaald en wat gaan we nog doen? In deze derde factsheet vertellen wij per actielijn over de actuele ontwikkelingen.

Actielijn 1

Startersondersteuning

- In samenwerking met gemeenten een Overijssel-dekkende eerstelijns (fysieke) ondersteuningsstructuur voor startende bedrijven opbouwen.
- Het inrichten van een programma gebaseerd op de succesvolle ingrediënten van het IkStartSmart-programma, met daarbij expliciet aandacht voor starters die de ambitie en potentie hebben door te groeien, en voor sociale ondernemingen.

Stimuleren van startend ondernemerschap

De provincie wil, samen met regionale partners en gemeenten, starters optimaal faciliteren om zo hun overlevingskansen te vergroten, groei te versterken en ondernemerschap aan te jagen.

Met hulp van een Overijsselse subsidiebijdrage zijn zo'n twintig gemeenten begin dit jaar aan de slag gegaan om samen met ondernemersverenigingen en ondernemershuizen een ondersteuningsstructuur voor starters op te zetten of de bestaande structuur te versterken. Daarbij zijn slimme samenwerkingen tot stand gekomen.

Zo zijn in Twente de krachten gebundeld en hebben de gemeenten samen met het Regionaal Orgaan Zelfstandigen (ROZ) een extra impuls gegeven aan startersondersteuning. Er komen speciale trainingsprogramma's voor starters met groeipotentie en startende sociale ondernemers. Voor startende ondernemers wordt een platform ontwikkeld met informatie over de dienstverlening en lokale en regionale bijeenkomsten.

Ook bij andere gemeenten worden digitale hulpmiddelen ingezet om het lokale en regionale ondersteuningsaanbod zichtbaar te maken en actief de vraag op te halen bij de startende ondernemer. Deze digitale platforms en hulpmiddelen sluiten aan op de producten van de Kamer van Koophandel. Op verschillende plekken in Overijssel houden ondernemershuizen Overijssel nu ook inloopuren of adviesmomenten in naburige gemeenten.

The Business Voice

Steenwijkerland had de primeur van het event 'The Business Voice'. In navolging van The Voice of Holland geven starters een pitch voor publiek. Net als bij het bekende televisieprogramma zitten coaches op grote stoelen. Zij kunnen hun stoel omdraaien als zij iets horen dat hen bevalt. Vervolgens gaan de coaches aan de slag met de starter. Na Steenwijkerland zijn er meerdere gemeenten geweest die dit voorbeeld hebben gevolgd en The Business Voice zijn gestart.

Coaching versterkt ondernemersvaardigheden starters

Zo'n 250 startende ondernemers hebben afgelopen jaar een coachingsvoucher aangevraagd. Met deze financiële ondersteuning (1.000 euro) van de provincie kunnen starters een coach inhuren die hen helpt bij het ondernemerschap.

Door de vouchers zochten startende ondernemers tijdig ondersteuning, en werd voorkomen dat ze te lang bleven doorlopen met problemen. De ondersteuning is vaak ingezet voor het scherper maken van de businesscase, het benoemen van klantgroepen, het aanscherpen van de profilering en het opzetten van marketing. Ook fungeert de coach vaak als sparringpartner. De uitvoering van deze voucherregeling is zeer positief beoordeeld door de starters: weinig administratie, vlotte afhandeling en het geld stond snel op de rekening.

Jeroen ter Wal, Ariva Wijnbeleving

Jeroen ter Wal uit Zenderen geeft wijntrainingen aan particulieren en horecabedrijven met zijn bedrijf Ariva Wijnbeleving. "Ik zocht al een tijdje naar een mogelijkheid om mezelf verder te ontwikkelen als ondernemer. Je bent altijd alleen aan het werk en hebt niemand om mee te sparren. Dat was de reden om voor de coaching 'Volle kracht vooruit' in te schrijven. Het is fijn als je ergens om raad kunt vragen en kunt sparren over dingen waar je tegenaan loopt als beginnend ondernemer.

Je leert ook om jezelf en je product beter neer te zetten. Ik had al een heel netwerk, maar hier leerde ik om dat ook goed in te zetten. Heel simpel soms hoor: niet alle contacten in je mailbox één en hetzelfde mailtje sturen, maar iedereen apart en met een persoonlijke aanhef. Daar kreeg ik echt veel respons op. Als starter kun je onzeker zijn, in de groep krijg je de bevestiging dat je op de goede weg zit. Ik heb daardoor meer zelfvertrouwen gekregen en zeg ook niet overal meer ja op. Dankzij de training heb ik nu Landal Vakantieparken als klant, ik mag het personeel trainen op het gebied van wijn. Een landelijke klant, waar ik heel blij mee ben en waardoor ik ook word bevestigd dat ik een goede dienst te bieden heb.

De subsidie van 1.000 euro die de provincie gaf, heeft bij mij wel meegeholpen om de stap te zetten, daardoor werd het wel toegankelijker. Ik zou het iedereen aanraden."

Actielijn 2

Organisatiekracht van Overijssel

Ondernemend Noaberschap: ondernemersverenigingen in Overijssel uitdagen om met plannen te komen om het lokale en regionale bedrijfsleven te versterken en actief te betrekken bij elkaars ontwikkeling.

- Ondersteunen van ZP'ers door middel van netwerkvorming, contact met MKB en professionalisering.
- Bevorderen van sociaal ondernemerschap. Activiteiten op basis van gesprekken met sociaal ondernemers.
- Het versterken van advisering aan het bredere MKB vanuit de bestaande structuren (makel- en schakelfunctionaliteit).

Twente Move2Social succesvol startpunt voor sociaal ondernemers

Twente Move2social is een succes. Het project heeft in 2017 geleid tot de oprichting van negentien nieuwe sociaal ondernemingen.

Sociaal ondernemers zoeken innovatieve oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. Ze denken in kansen, zijn vernieuwend en dragen actief bij aan de werkgelegenheid, een circulaire economie en sociale cohesie. Een sociale onderneming kent over het algemeen de nodige problemen en uitdagingen. Om ze hiermee op weg te helpen is op 1 februari 2017 Twente Move2Social gestart. Er is grote belangstelling om aan dit trainings- en coachingsprogramma mee te doen. Uit ruim honderd inzendingen zijn per ronde elf sociaal ondernemers geselecteerd. Deze deelnemers worden intensief begeleid in het uitwerken van hun idee tot een goede businesscase. Aan het eind van het traject zijn zij tijdens een openbaar slotevent in contact gebracht met potentiële financiers en sociaal investeerders. In 2017 zijn twee rondes gehouden, dit resulteerde in de oprichting van in totaal negentien nieuwe sociaal ondernemingen. In 2018 start een derde ronde waarin wederom elf sociaal ondernemers de kans krijgen hun businesscase gefinancierd te krijgen en de belangstelling is weer groot. Het concept wordt inmiddels ook in andere regio's uitgerold.

Social Impact Day inspireert

De eerste Social Impact Day Overijssel werd op 28 september gehouden in poppodium Hedon in Zwolle; een evenement over ondernemen met financieel en maatschappelijk rendement, om sociaal ondernemen onder de aandacht te brengen en sociaal ondernemers in contact met elkaar te brengen. Bonthout Zwolle mocht de eerste Social Impact Award in ontvangst nemen. Op deze Social Impact Day kwamen sociale ondernemingen uit Overijssel aan het woord, maar ook landelijk inspirerende bedrijven zoals Tony's Chocolonely, I-did Slow Fashion, Dopper, Colour Kitchen vertelden hun verhaal. Daarnaast werden sessies aangeboden over onder andere sociaal inkopen, financiering van sociale ondernemingen, groei bij sociale ondernemingen, impact meten, inclusief ondernemen en nieuwe businessmodellen. Social Impact Day is georganiseerd in samenwerking met de provincie Overijssel, gemeente Zwolle en vele andere partners uit onderwijs en bedrijfsleven. In 2018 wordt de tweede Social Impact Day georganiseerd in Twente. Ondernemers Karst Klein en Cor Wobma uit Zwolle wonnen met hun bedrijf Bonthout de Social Impact Award 2017. Bonthout redt Nederlandse bomen van de versnipperaars en maakt van dat hout designproducten. Juryvoorzitter gedeputeerde Eddy van Hijum reikte hen de award uit. De jury was enthousiast over de manier waarop Bonthout werk creëert voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Terugblikken op de Social Impact Day kan op socialimpactdayzwolle.nl

Impact Lab Regio Zwolle van start

Het Impact Lab gaat van start. Dit is een inspirerende beweging van en voor maatschappelijk gedreven ondernemers en andere partners, waaronder de provincie Overijssel, met als doel een bijdrage leveren aan de realisering van een circulaire en inclusieve economie.

Onder de noemer Impact Lab Regio Zwolle is een programma opgezet om de sector van maatschappelijk gedreven ondernemingen te laten groeien, waardoor de nieuwe (circulaire en sociale) economie versneld kan worden gerealiseerd. Reguliere ondernemingen die socialer en duurzamer willen ondernemen worden ondersteund en gefaciliteerd om hun impact te vergroten. Bestaande en startende maatschappelijk gedreven ondernemingen worden versterkt. Het Impact Lab gaat voorbeeldprojecten ontwikkelen op het gebied van het aanjagen en versterken van sociaal en circulair ondernemen en wil een ondernemersvriendelijk ecosysteem ontwikkelen rondom sociaal en circulair ondernemen.

Ondernemers leren van elkaar

Veel ondernemers zijn ZP'er; eenpitters dus. Dan mis je soms een collega om mee te sparren en ervaringen te delen. De provincie Overijssel wil stimuleren dat ZP'ers van elkaar leren. De Leren van Elkaar-Kringen spelen hier op in. In Overijssel zijn 41 kringen die door de provincie worden ondersteund. In de kringen zitten ondernemers van verschillende branches bij elkaar. Dat er gewerkt wordt in verschillende vakgebieden blijkt geen probleem; de ondernemers hebben genoeg gemeen om van elkaar te kunnen leren. Er worden ervaringen uitgewisseld, successen gedeeld en ook zorgen besproken. Binnen de kringen is er onderling vertrouwen, waardoor ideeën of problemen in openheid worden gedeeld. De ervaringen zijn positief!

Stimuleren van onderlinge samenwerking tussen ZP'ers

ZP'ers vormen steeds vaker consortia met andere ZP'ers om vraagstukken samen op te pakken. Het creëren van netwerken waarbinnen ZP'ers de juiste partners vinden, is daarom steeds belangrijker. De provincie wil de netwerkvorming stimuleren en de zichtbaarheid van de ZP'ers richting het midden- en kleinbedrijf vergroten. ZP-netwerken of ondernemersverenigingen kunnen een subsidie aanvragen voor bijeenkomsten met dit doel. Er is een bedrag van 1.000 tot 2.000 euro per aanvraag beschikbaar.

'Ondernemend Noaberschap' bereikt veel ondernemers

Samen sta je sterker. Daarom werkt de provincie aan Ondernemend Noaberschap. Hiermee stimuleert de provincie samenwerking tussen ondernemers.

Ondernemersverenigingen en samenwerkende brancheverenigingen kunnen een bijdrage ontvangen om het ondernemerschap van hun leden te versterken. Deze bijdrage kunnen ze inzetten voor samenwerkings- en kennisuitwisselingsactiviteiten die een bijdrage leveren aan de businessontwikkeling van aangesloten ondernemingen, zoals uitwisselingsprogramma's of studiekringen. Veel ondernemersverenigingen hebben inmiddels de handschoen opgepakt. In april zijn acht plannen gehonoreerd. Daarmee geven zo'n twintig ondernemersverenigingen, met in totaal maar liefst achtduizend leden, uitvoering aan concrete samenwerkingsactiviteiten.

Jurjen Helfrich, voorzitter Business Club Steenwijkerland

De Ondernemend Noaberschap subsidie is voor de tweede keer toegekend aan de Business Club Steenwijkerland. Deze subsidieregeling sluit uitstekend aan op de visie van de Business Club Steenwijkerland. Voorzitter Jurjen Helfrich van de Business Club Steenwijkerland (BCS) vertelt: "Wij geloven dat als ondernemers elkaar beter kennen en er meer verbinding wordt gemaakt, het ondernemend vermogen toeneemt. Vanuit deze visie stellen wij jaarlijks SMART doelstellingen op. Ik denk dat onze aanpak goed heeft gescoord, omdat wij geen nieuwe activiteiten voor deze subsidie hebben bedacht. De activiteiten zijn al in onze plannen benoemd. Wel heeft de subsidie de uitvoering versneld. Wij hebben onder andere masterclasses en schatgraafbijeenkomsten voor onze leden georganiseerd. Business Club Steenwijkerland regisseert met deze bijeenkomsten ontmoetingen voor en tussen ondernemers in Steenwijkerland om het kennis(sen)-niveau te vergroten. Ook heeft de Business Club Steenwijkerland door deze subsidie een app kunnen ontwikkelen. Het komende jaar gaan wij onder andere aan de slag met een bedrijvenregister voor aanbestedingen en helpen wij jonge ondernemers om de volgende stap te zetten in de ontwikkeling van hun bedrijf."

Ondernemend Noaberschap Dinner

Op 17 mei 2018 is het Ondernemend Noaberschap Dinner gehouden. Deze bijeenkomst stond in het teken van het ophalen van de effecten van de programma's bij de ondernemersverenigingen. De resultaten hiervan worden gebruikt bij de doorontwikkeling van het beleid.

Week van de Ondernemer Twente

In september 2018 wordt op Techbase Twente het grootste ondernemersevent 2018 van Overijssel georganiseerd; de Week van de Ondernemer. Inspiratie opdoen en het ontmoeten van elkaar staat deze week centraal. In de Week van de Ondernemer worden themabijeenkomsten, masterclasses en workshops georganiseerd rond thema's als financiering MKB, snelle groeiers, sociale innovatie en familiebedrijven. Ook worden werkbezoeken gehouden, zoals de innovatietour Twente. In deze week wordt ook het vitaalste bedrijf van Twente gekozen. De provincie Overijssel ondersteunt de Week van de Ondernemer.

MKB Ondernemersadviseurs in actie!

Vijf ondernemersadviseurs zijn actief voor het MKB in Overijssel. De MKB Ondernemersadviseur is een aanspreekpunt. Hij of zij verbindt bedrijven onderling, legt verbindingen met kennis- (instellingen) en informeert ondernemers over de (financierings-)instrumenten die op de markt beschikbaar zijn of door overheden beschikbaar worden gesteld. Voor de regio Zwolle werkt de MKB Ondernemersadviseur vanuit Kennispoort, voor de regio Stedendriehoek vanuit Cleantech regio en in Twente vanuit Ondernemend Twente (samenwerking tussen verschillende ondernemersverenigingen). In het afgelopen jaar zijn al vele bedrijven met diverse vraagstukken door de MKB Ondernemersadviseurs geholpen.

Contactgegevens

Regio Zwolle:	John de Vlieger	038 202 20 20	info@kennispoortregiozwolle.nl
Regio Twente:	Gerjan Bremmer	06 27 34 20 87	gerjan@ondernemendtwente.nl
	Nicoline van der Schaft	06 22 44 22 41	nicoline@ondernemendtwente.nl
Regio Deventer:	Gerhard van Klaveren	06 53 38 51 88	gerhardvanklaveren@cleantechregio.nl
	Kirsten Kamphuis	06 10 89 04 46	kirstenkamphuis@cleantechregio.nl

Jan Steggink van Steggink Infra over MKB adviseur Gerjan Bremmer

"Zaten we vroeger alleen in de grond, weg- en waterbouw, heden ten dage heb ik het over (en waarschijnlijk mis ik er een aantal) drie soorten infra: Fysieke infra, Digitale infra en Visuele infra (the look & feel infra). Ik vind het als ondernemer soms best lastig om goed over te brengen wat ik wil, of wat we als organisatie willen, waarom we dat willen, en hoe we dat dan gaan doen. Heldere, transparante communicatie die motiveert, inspireert, verbindt en als het moet dicteert, is daarbij essentieel. Het zijn de bedrijven in Twente die door hun gedrag en handelen de onderscheidende meerwaarde bepalen voor ons rendement in Twente. MKB adviseur Gerjan Bremmer heb ik leren kennen als een man die dit als geen ander beheerst. Hij kent de zakenwereld, hij kent de business, en weet welke valkuilen en kansen er liggen. Hij heeft dit zelf ook allemaal mogen ervaren, en juist deze ervaring maakt dat hij je laat voelen dat hij het snapt en dat hij bedrijven en mensen verder wil helpen. Wij hebben door zijn inzet mooie mensen en opdrachtgevers en potentiële klanten mogen ontmoeten. Met als sterkste punt dat de fysieke infra de digitale en visuele infra heeft ontmoet. Dank Gerjan. Top!"

Actielijn 3

Financiering

- We verkennen op welke wijze wij het MKB aanvullend kunnen faciliteren om aan financiering te komen. Hiermee willen wij meer ondernemers de kans geven hun ondernemingsplannen te realiseren.
- Doorverwijzen en informeren: we gaan (financiële) organisaties verbinden zodat ze onderling informatie verstrekken over financieringsmogelijkheden. Zo kunnen ze hun achterban snel en goed doorgeleiden naar de juiste regelingen, en worden bestaande regelingen beter benut.
- Ondersteunen van initiatieven voor alternatieve vormen van financiering vanuit ondernemers. Denk bijvoorbeeld aan het bevorderen van het opstarten van kredietunies.
- Het opzetten van een voucherregeling ter ondersteuning van de MKB ondernemer.

MKB Doorgaan voorziet in een behoefte

Voor MKB'ers uit Overijssel is het mogelijk om gebruik te maken van MKB Doorgaan. MKB Doorgaan is een onafhankelijke organisatie voor vroegsignalering van problemen in het MKB. Door zo vroeg mogelijk te communiceren, brengt MKB Doorgaan bedrijven die in de kern gezond zijn op tijd in contact met alle beschikbare instrumenten die - zowel privaat als publiek - voor handen zijn. Hiermee verhoogt MKB Doorgaan het bestaansrecht van bedrijven waardoor ondernemerschap en (kwetsbare) werkgelegenheid behouden blijft en soms zelfs uitgebreid wordt. Inmiddels zijn 23 ondernemers geholpen door MKB Doorgaan. Deze ondernemers hebben gemiddeld 25 personeelsleden in dienst. Ook organiseert MKB Doorgaan bijeenkomsten in samenwerking met businessclubs en netwerken om zichtbaarder te zijn.

Conferenties financiering bedrijfsleven

Op basis van de resultaten van het onderzoek naar de financieringsbehoefte en het financieringsaanbod hebben wij samen met de provincie Gelderland in het najaar van 2017 een aantal conferenties Financiering bedrijfsleven georganiseerd. Tijdens deze bijeenkomsten werden onderzoeken gepresenteerd en gingen verschillende aanbieders van financieringen met in elkaar in discussie over financieringsaanvragen. Ook werd besproken wie welke rol wil en kan spelen bij de financieringsvraagstukken van de MKB-ondernemer. Aan de hand van casussen is gekeken naar de financieringsmogelijkheden en wat samenwerking tussen aanbieders hierin kan betekenen. Naar aanleiding van deze bijeenkomsten heeft de provincie opdracht gegeven om financieringstafels te organiseren. De Financieringstafel Overijssel is een overlegplatform waarbinnen diverse financieringspartijen periodiek bijeen komen op basis van concrete financieringsvraagstukken van ondernemers. In dit platform worden krachten gebundeld om veelal groeiende, innovatieve bedrijven te helpen in hun kapitaal- of financieringsbehoefte. De doelstelling is om dit jaar vier financieringstafels te organiseren. De eerste bijeenkomst heeft inmiddels plaatsgevonden op 12 april, de tweede financieringstafel vindt plaats in juni.

Financieringsvouchers

Uit diverse onderzoeken is gebleken dat MKB-ondernemers behoefte hebben aan professionele ondersteuning bij het opstellen van een goed businessplan. Ook willen ze graag geholpen worden om met dit businessplan meer inzicht te krijgen in het aanbod van financieringsmogelijkheden. Om de MKB-ondernemer te ondersteunen bij deze vraagstukken heeft de provincie Overijssel twee vouchers beschikbaar gesteld.

Ondernemers kunnen een voucher van maximaal 3.000 euro aanvragen voor het opstellen of verbeteren van hun investeringsplan. Ook kunnen MKB-ondernemers een voucher aanvragen van maximaal 3.000 euro voor ondersteuning bij het verkrijgen van financiering voor het investeringsproject.

Actielijn 4

Organisatorische/ Sociale Innovatie

- Bewustwording: ontwikkelen en uitvoeren van een bewustwordingsprogramma en hierbij minimaal 450 bedrijven bereiken.
- Leren van Elkaar-kringen. Bedrijven faciliteren die met elkaar kennis willen delen en kennis willen verkrijgen rondom organisatorische innovatie.

De Pioniers, de krachtclub van Overijssel zijn live!

Wat heeft een bedrijf nodig om vlot en effectief te reageren op de steeds sneller veranderende omgeving? Acht ondernemers uit Overijssel delen graag hoe zij dat aanpakken. Deze pioniers zijn voorlopers in sociale innovatie. Investeer in mensen en maak optimaal gebruik van hun kracht. Dat maakt een bedrijf dynamisch, beter in staat te werven en klaar voor de toekomst. In het netwerk 'De Pioniers, krachtclub voor ondernemend Overijssel' pakken deze voorlopers de rol van ambassadeur. Ze delen ervaringen met ondernemers en zetten sociale innovatie op de kaart.

De eerste pioniers zijn Martin Hemmink (Hemmink in Zwolle), Elbert-Jan Hesse (Novon in Zwolle), Wim Swier (Food Connect en Kookjijfok in Almelo), Frank Landhuis (Almi, Vriezenveen) Antoinette Geusendam-Tanke (NTS Norma in Hengelo) en Hilbert Wiechers (Wiechers Wonen in Ommen en Dwingeloo). Twee nieuwkomers zijn Jan Steggink van Steggink Infra in Reutum en Richard Nieuwenhuis van Niverplast in Nijverdal. De acht pioniers delen vanuit dit netwerk ervaringen, tips en ideeën over sociale innovatie en motiveren andere ondernemers om concrete initiatieven waar te maken. Deze verhalen staan online op het platform www.jjenoverijssel.nl/depioniers. Ondernemers kunnen de pioniers ook persoonlijk benaderen. Kijk ook naar de agenda op de website waar je de ambassadeurs kunt ontmoeten.

Richard Nieuwenhuis (32), Niverplast in Nijverdal

“Ons bedrijf maakt verpakkingsmachines en verpakkingslijnen, onder andere voor grootindustriële bakkerijen. Eerder produceerden we alleen folie, maar in 2000 zijn we helemaal overgeschakeld op de techniek. We moesten helemaal opnieuw beginnen, met maar vijftien man personeel. Nu werken we met honderdveertig mensen. We hebben besloten om geen leidinggevenden meer aan te stellen, maar mensen in het bedrijf verantwoordelijkheid te geven. Dus niet op maandag zeggen: jij moet deze week dit en dat, maar duidelijk maken wat de doelen zijn en mensen laten meedenken en het werk zelf organiseren. Chaos? Nee, integendeel. Mensen voelen zich verantwoordelijk, zijn zelf eigenaar en doen daardoor juist veel meer hun best. Vroeger duurde het wel drie jaar voor we van een idee naar een werkende machine waren, nu doen we dat in een paar maanden. Mijn advies aan collega-ondernemers is: Durf los te laten, vertrouw je mensen. Onze capaciteit is er in twee jaar door verdubbeld.”

Het hele verhaal van Richard Nieuwenhuis vind je op www.jijenoverijssel.nl/depioniers.

Leren van Elkaar-kring: ook voor sociale innovatie

De regeling Leren van Elkaar-kring is ook opengesteld voor ondernemers die graag sociaal willen innoveren. Met een Leren van Elkaar-kring kunnen ondernemers professionele begeleiding inkopen om zo met elkaar ervaring en kennis te delen op het gebied van sociaal innoveren.

Actielijn 5

Familiebedrijven

- Goed Bestuur. Familiebedrijven worden ondersteund bij het (her)inrichten van de bestuursstructuur op basis van de opgedane ervaringen van het lectoraat van Windesheim. Bedoeld voor MKB-bedrijven met meer dan tien werknemers.
- Bedrijfsopvolging. Aanpak waarbij familiebedrijven ondersteund worden bij bedrijfsopvolgingsproblematiek. Leren van Elkaar-kringen vormen een belangrijk onderdeel.
- Identificeren en ondersteunen van potentiële bedrijfsopvolgers onder studenten.
- Jonge bedrijfsopvolgersregeling. We gaan dertig bedrijfsopvolgers ondersteunen en stimuleren.

Dashboard familiebedrijven

Het dashboard familiebedrijven is een unieke dataset met informatie over Overijsselse familiebedrijven. Deze dataset is de uitkomst van een succesvolle samenwerking tussen de provincie Overijssel, het landelijke Expertisecentrum Familiebedrijven van de Hogeschool Windesheim en het CBS. Met dit dashboard is Overijssel de eerste provincie in Nederland waar de gegevens over familiebedrijven op gedetailleerd niveau beschikbaar zijn. De cijfers bevestigen het grote belang van familiebedrijven voor de economie van Overijssel en laten zien in welke bedrijfstakken deze familiebedrijven actief zijn. Een uitgebreide en interactieve presentatie van de resultaten van dit onderzoek is te vinden op: www.overijssel.nl/dashboardfamiliebedrijven

Hogescholen en provincie bieden programma's aan voor familiebedrijven

Goed Bestuur project met Windesheim

Samen met het Lectoraat Familiebedrijven Windesheim is het project Goed Bestuur gestart. Het Landelijk Expertisecentrum Familiebedrijven heeft expertise opgebouwd op het thema governance binnen familiebedrijven en biedt - in samenwerking met de provincie en Hogeschool Windesheim - een traject waarbij ondernemers ondersteund en begeleid worden bij het instellen van een passende governancestructuur, zodat de overdracht van een familiebedrijf naar een opvolger op een zorgvuldige manier kan plaatsvinden. Individuele gesprekken, informatieve bijeenkomsten en hulp bij implementatie zijn onderdelen van het traject. In september 2017 is een eerste lichting gestart. Familiebedrijven kunnen bij Hogeschool Windesheim (landelijkexpertisecentrumfamiliebedrijven@windesheim.nl) nadere informatie verkrijgen over nieuwe trajecten.

Leergang Hogeschool Saxion over familieopvolging

Hogeschool Saxion biedt een leergang aan waarbij de nieuwe generaties bedrijfsopvolgers binnen familiebedrijven kennis kunnen delen en elkaar kunnen versterken. Bij een succesvol opvolgingsproces wordt de bedrijfscontinuïteit gegarandeerd en blijven familiebanden intact. In de leergang komen onderwerpen aan bod als ondernemerskwaliteiten van de opvolger en het vormgeven van het opvolgingsproces. Ook is aandacht voor de analyse van het bedrijf en de branche en gaan deelnemers aan de slag met het ontwikkelen van een strategie voor de toekomst van het bedrijf. Inmiddels nemen twintig studenten deel aan deze leergang. Daarnaast is het mogelijk om een aangepaste, verkorte, versie van de leergang te volgen op locatie in de regio. In januari 2018 is een eerste regioleergang van start gegaan. Hier kunnen familiebedrijven doorlopend instromen. Neem voor meer informatie contact op met Erik Wierstra, lector Ondernemerschap: e.wierstra@saxion.nl of 088 - 019 10 16.

Roadshows met VNO-NCW en MKB-Nederland

VNO-NCW en MKB-Nederland zijn intensief betrokken bij de verschillende activiteiten rond familiebedrijven, ook om de achterban te mobiliseren rondom deze onderwerpen. In de hele provincie houden de hogescholen samen met VNO-NCW en MKB Nederland en hun netwerken roadshows om familiebedrijven te informeren over de trajecten en bijeenkomsten. Ook in 2018 vinden regelmatig symposia, congressen en bijeenkomsten plaats met diverse thema's rond familiebedrijven. Houd hiervoor de evenementenagenda's van VNO-NCW en MKB(-Midden) in de gaten.

Leren van Elkaar-kring voor familiebedrijven

Familiebedrijven kunnen ook gebruik maken van de regeling Leren van Elkaar-kring. In deze kringen delen ondernemers onder professionele begeleiding kennis met elkaar over onderwerpen als bedrijfsopvolging, familiestatuten, strategisch ondernemerschap of een ander gezamenlijk thema.

Jonge bedrijfsopvolgers

In 2017 is de Jonge Bedrijfsopvolgersregeling opengesteld. Deze regeling is bedoeld voor jonge ondernemers (jonger dan 41 jaar) die minder dan twee jaar geleden het familiebedrijf hebben overgenomen. Deze jonge bedrijfsopvolgers kunnen een premie van maximaal 20.000 euro krijgen om hiermee een toekomstbestendige investering te doen in hun familiebedrijf. Deze investering moet worden gebruikt om beter in te kunnen spelen op marktontwikkelingen en de wensen van de samenleving. Inmiddels hebben al elf bedrijven gebruik gemaakt van deze regeling, een aantal bedrijven heeft een aanvraag in voorbereiding.

Merle Scholte op Reimer en Lex Lansink, Bouwbedrijf Scholte op Reimer

Merle Scholte op Reimer staat als jonge vrouw haar mannetje in de bouwwereld. Twee jaar geleden nam ze met haar partner Lex Lansink het bouwbedrijf van haar ouders over. Zij maakte gebruik van de regeling voor jonge bedrijfsopvolgers.

“De hulp van de provincie is welkom, want de crisis heeft er ook bij ons bedrijf in gehakt; grote investeringen zijn blijven liggen. Ik wil aanpassingen in het bedrijf die ervoor zorgen dat onze vaste lasten lager worden, zodat we minder kwetsbaar worden. Zo wil ik bijvoorbeeld een verwarmingssysteem voor onze werkplaats dat draait op het afvalhout. Dat bespaart stookkosten. Dankzij de hulp van de provincie kunnen we die investeringen eerder doen. Het is voor ons een steuntje in de rug.”

Actielijn 6

Snelle groeiers

- Wij gaan zo'n dertig snelle groeiers in het MKB in Overijssel identificeren en waar mogelijk faciliteren in hun verdere ontwikkeling in Overijssel. Dit programma wordt in nauwe samenwerking met de innovatieloketten uitgevoerd.

Snelle groeiers hebben een grote economische impact op de economie van Overijssel: het zijn rolmodellen voor andere ondernemers, ze zorgen voor dynamiek bij bestaande bedrijven en ze leveren een bijdrage aan de uitstraling van Overijssel. Te vaak zien we deze snel groeiende bedrijven vertrekken. Ons doel is deze snelle groeiers in Overijssel te houden en ze uit te dagen en te faciliteren nog verder te groeien en te leren wat hiervoor de meeste effectieve manier is.

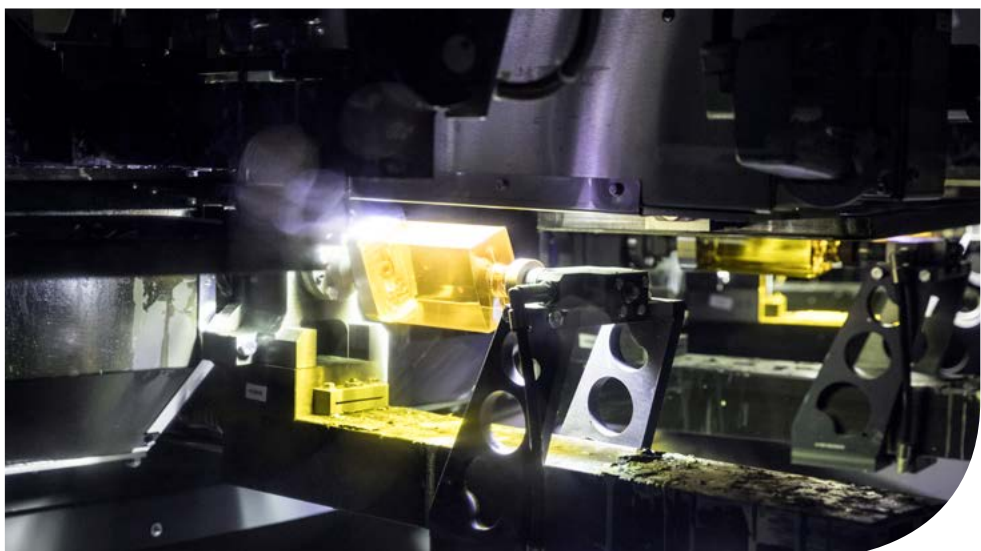
Snellegroeiersprogramma van start!

Voor ambitieuze ondernemers met een snelgroeiend bedrijf in de provincie Overijssel, is er nu het snellegroeiersprogramma! Ernst & Young (EY) voert dit programma uit in opdracht van de provincie Overijssel.

Het snellegroeiersprogramma is een op maat gesneden programma om een bedrijf naar het volgende niveau te brengen. Experts van Ernst & Young coachen ondernemers twee jaar op de groeistrategie van het bedrijf. Voor de uitvoering van deze groeistrategie kan -indien nodig- een beroep worden gedaan op een subsidieregeling van de provincie Overijssel. Ook wordt het bedrijf onderdeel van een netwerk van ondernemers die in dezelfde groeifase zitten. Hiermee worden regelmatig gezamenlijke inspiratiesessies gehouden. Een missie naar het buitenland staat ook op het programma. Ondernemers kunnen een mentor uit het bedrijfsleven kiezen om hen te coachen. De eerste groep deelnemers start in het voorjaar van 2018.

Leren van Elkaar-kring voor snelle groeiers

Sinds het najaar van 2017 kunnen snelle groeiers ook gebruik maken van de regeling Leren van Elkaar-kring. Met een Leren van Elkaar-Kring kunnen snelle groeiers in groepsverband en onder professionele begeleiding kennis met elkaar delen.

Ook interessant om te weten Meest ondernemersvriendelijke provincie

In november 2016 is Overijssel door ondernemers verkozen tot meest ondernemersvriendelijke provincie op basis van een tweejaarlijks onderzoek van MKB Nederland onder de gemeenten. Nu staan we voor de uitdaging om die eerste plek te behouden! Er gebeurt van alles. In het kort een paar ontwikkelingen.

De Week van de Overijsselse ondernemer

Vorig jaar november organiseerde de provincie Overijssel de Week van de Overijsselse ondernemer. Centrale vraag die gesteld werd online en face to face: Overijssel is de meest ondernemersvriendelijke provincie van Nederland. Wat is uw gouden tip zodat wij het ook blijven? Tijdens verschillende bijeenkomsten, via #overijsselonderneemt en de website www.jijenoverijssel.nl/ondernemen kwamen tal van tips binnen. De arbeidsmarkt, een meedenkende overheid en nog beter bekendmaken wat de provincie Overijssel te bieden heeft, blijken belangrijke aandachtspunten. Op alle punten wordt momenteel actie ondernomen. Een kleine selectie: we faciliteren het delen van kennis rondom aantrekkelijk werkgeverschap via het netwerk van de Pioniers, we monitoren nauwlettend onze betalingstermijnen, we hebben een onderzoek uitgevoerd naar de ervaren regel- en lastendruk, we zoeken meer en meer direct het contact met ondernemersverenigingen, we verbeteren de toegankelijkheid van onze provinciale website voor onze klanten. En waar we nieuw beleid of regelgeving ontwikkelen, doen we dat in afstemming met de ondernemers.

Overijsselse ondernemer ervaart minder regeldruk dan Nederlandse collega

Team beleidsinformatie,
provincie Overijssel, najaar 2017

Behulpzaamheid

In Overijssel worden lokale en regionale overheden als significant meer behulpzaam ervaren dan in Nederland, dit geldt zowel voor provincie als voor gemeenten.

- Het kost moeite om de overheid te bereiken.
- Duurt lang voordat men een antwoord krijgt.
- Ambtenaren denken goed mee over de situatie van de ondernemer.

Regeldruk

Ondernemers zijn over het thema regeldruk kritisch. Het oordeel van Overijsselse ondernemers is significant positiever dan dat van Nederlandse ondernemers.

- Regels beperken de flexibiliteit van het bedrijf.
- Regels belemmeren de ontwikkeling van nieuwe producten of diensten.
- De ondernemer moet voldoende betrokken worden bij het opstellen van regels.

Ondernemersontbijt in teken ondernemersvriendelijkheid provincie

Bij Coulisse in Enter, wereldspeler in raambekleding, schoven ondernemers en bestuurders aan de ontbijttafel op de vroege ochtend van 10 november 2017. De conclusie van de gesprekken: ondernemers verwachten van de overheid vooral samenwerking en een sparring-partner bij initiatieven die ze zelf ontwikkelen. En een goede infrastructuur staat ook hoog op de verlanglijst. Gedeputeerde Eddy van Hijum (Economie) greep de bijeenkomst aan om ondernemers te vragen naar hun gouden idee. Hij gaat vol ambitie op naar de volgende verkiezing tot MKB-vriendelijkste provincie in 2018. "Niet omdat we bovenaan in lijstjes willen staan, maar omdat we als overheid naast bedrijven willen staan, niet ertegenover". Overijssel noemt het MKB niet voor niets de motor van de economie en wil ondernemers helpen hun bedrijven verder te ontwikkelen.

MKB-tour en vervolg in 2018

Eddy van Hijum bezocht alle gemeenten in de provincie tijdens de MKB-tour. In elke gemeente wisselde hij van gedachten met burgemeester en wethouders over ontwikkelingen die zich lokaal voordoen. Gezamenlijk met het gemeentebestuur bracht hij een bedrijfsbezoek en sprak hij met ondernemersverenigingen. Op www.jijenoverijssel.nl/mkbtour vindt u uitgebreide verslagen van de bedrijfsbezoeken. Deze inspirerende tour krijgt een vervolg. De gedeputeerde bezoekt dit jaar bedrijven uit verschillende categorieën, zoals grote bedrijven, prijswinnaars, snel groeiende bedrijven en bedrijven met uitbreidingsplannen. Op die manier laat hij zich informeren over de specifieke uitdagingen waar deze bedrijven voor staan en kan hij in gesprek over wat de provincie voor deze ondernemers kan betekenen.

Informatie die voor u mogelijk ook relevant is:

Subsidies

www.overijssel.nl/loket/subsidies

Via deze link vindt u een overzicht van alle subsidies die via de provincie aan te vragen zijn.

Human Capital Agenda

www.overijssel.nl/thema's/economie/onderwijs-werk

Op deze pagina treft u informatie aan over de human capital agenda. Onze inzet op gebied van een Overijsselse arbeidsmarkt waar iedereen meedoet.

Alliantie NEO (Nieuwe Energie Overijssel)

In 2023 wil provincie Overijssel het doel bereiken om 20% Nieuwe Energie uit biomassa, bodem, wind en zon te halen. Dit is noodzakelijk, omdat de prijs van fossiele energie (olie en aardgas) steeds verder stijgt. Nieuwe Energie, in de vorm van groen gas, elektra en warmte van eigen bodem, is een wenselijk alternatief. Energie besparen is het tweede speerpunt van het programma Nieuwe Energie. Lees meer op www.overijssel.nl/thema's/economie/nieuwe-energie

Innovatie

Kenmerkend voor Overijssel is de slimme maakindustrie (Hightech Systemen & Materialen) die wordt toegepast in de sectoren energie, gezondheidszorg en agrofood. Hier liggen grote kansen voor innovatie, economische groei en maatschappelijke meerwaarde.

www.overijssel.nl/thema's/economie/innovatie

Open innovatiekenniscentra

Via onderstaande link vindt u een overzicht van de open innovatiekenniscentra in Overijssel.

Elk centrum heeft zijn eigen expertiseveld. Voor elk centrum geldt dat in principe ieder bedrijf en elke onderwijs- en onderzoeksinstituten kan deelnemen. De centra werken nauw samen met OostNL, Novel-T, Kennispoort Regio Zwolle en Stedendriehoek Innoveert.

Open Innovatiecentra Overijssel: www.overijssel.nl/thema's/economie/innovatie-0/open-innovatiecentra

Oost NL: oostnl.nl/nl

Novel-T: novelt.com/nl

Kennispoort Regio Zwolle: www.kennispoortregiozwolle.nl

Stedendriehoek innoveert: www.stedendriehoekinnoveert.nl

Informatie

Neem voor meer informatie contact op met het MKB-team van de provincie Overijssel via mkb@overijssel.nl of telefoonnummer 038 499 75 00.

Kijk voor meer informatie over het programma ook op www.overijssel.nl/mkb